

21-23 marca 2018 roku
Polska Akademia Umiejętności
ul. Sławkowska 17
Kraków

**Otwartość
w badaniach**

Dziesiąta
ogólnopolska
konferencja
językoznawcza
„Język
trzeciego
tysiąclecia”

www.tertium.edu.pl

tertium   Komasa Nowa i Bibliogramy
Odsłonięto Polskie Młodzieńcze Nauki
w Krakowie

Język Trzeciego Tysiąclecia X

Książka abstraktów

Spis treści

1. Wykłady plenarne

Prof. dr hab. Jerzy Bartmiński
Prof. dr hab. Maciej Eder
Prof. dr hab. Tadeusz Sławek
Prof. dr hab. Elżbieta Tabakowska

2. Dyskusja panelowa: Otwartość w badaniach

3. Referaty w sekcjach

Dr Dorota Biadala
Dr Paulina Biały
Mgr Alicja Bronder
Dr hab. prof. nadzw. Dorota Brzozowska
Dr Władysław Chłopicki
Dr Anna Chudzik
Dr Françoise Collinet, dr hab. Katarzyna Kwapisz-Osadnik
Prof. nadzw..dr hab. Joanna Dybiec-Gajer
Dr Agnieszka Dzieciot-Pędich
Mgr Krystyna Dziewańska-Prochal

Dr hab. Elżbieta Gajewska
Dr Helena Garczyńska
Dr Tomasz Górski
Dr Ewa Gumul
Mgr Magdalena Hądzlik-Białek
Dr Małgorzata Haładewicz-Grzelak, dr J. Lubos-Kozieł
Dr Małgorzata Haładewicz-Grzelak, dr J. Filipczyk
Prof. nadzw. dr hab. Arkadiusz Jabłoński
Dr Mariusz Jakosz
Dr hab. Jolanta Jóźwiak

Dr Ewa Konefał
Dr Joanna Konieczna-Serafin
Mgr Michał Kozień
Prof. nadzw. dr hab. Joanna Kubaszczyk
Dr Marcin Kudła
Mgr Magdalena Kukulak
Mgr Magdalena Łomzik
Dr Jan Łompieś
Dr Bartłomiej Maliszewski
Dr hab. Edyta Manasterska-Wiącek
Dr hab. Grażyna Mańkowska
Mgr Marcin Maślanka
Dr Ewa Michalska
Dr Anna Miś
prof. nadzw. dr hab.. Maria Mocarz-Kleindienst
Dr Małgorzata Pachowicz
Lic. Weronika Plutecka
Prof. nadzw. dr hab. Alicja Pstyga
Dr Małgorzata Puto
Dr hab. Sylwia Skuza
Dr Rafał Szubert
Mgr Dmytryo Teterya
Dr Anna Wileczek
Dr Małgorzata Wideł-Ignaszczak

Dr Justyna Winiarska
Prof. nadzw. dr hab. Alicja Witalisz
Prof. nadzw.dr hab. Marta Wójcicka, prof. T. Łozowski
dr Agnieszka Wójcik-Marduła
Dr hab. Marcin Zabawa
Prof. nadzw. dr hab. Lech Zieliński
Prof. nadzw. dr hab. Lech Zieliński, mgr Piotr Wojda

1. Wykłady plenarne

Prof. dr hab. Jerzy Bartmiński, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Założenia i postulaty lingwistyki kulturowej

1. W referacie przedstawię najpierw historię formowania się lingwistyki kulturowej (LK) w Polsce, przybliżę główne założenia i stosowane instrumentarium pojęciowe, a w drugiej części pokażę efekty operacyjne stosowanie tego instrumentarium na przykładzie jednego konceptu PRACA.

2. *Lingwistyka kulturowa* (Anusiewicz 1994) za przedmiot badań przyjmuje „czterocłonową relację język – kultura - człowiek (społeczeństwo) – rzeczywistość” (Anusiewicz 1994:10).

W najnowszym ujęciu: „Celem lingwistyki kulturowej jest zatem ukazywanie z jednej strony kulturotwórczej funkcji języka, a z drugiej – poprzez analizę konkretnych działań i i wytworów językowych – kulturowości samego języka. Kulturowość rozumiana jest w perspektywie lingwistycznej jako wyraz językowo utrwalonej konceptualizacji świata danej społeczności. Schematy, skrypty i wzorce są utwalonymi i ciągle aktywowanymi, w tym zmienianymi, w komunikacji uwspólnotowanymi formacjami wiedzy. Językowe działania w tym ujęciu stają się praktykami kulturowymi, tworzącymi rzeczywistość poprzez (re)produkowanie nowych sensów w ciągłej interakcji między członkami grupy, a w nich wyraża się to, co dla danej grupy społecznej najważniejsze. Lingwistyka kulturowa dąży zatem do odkrywania mechanizmów językowych i sposobów konceptualizacji społecznie istotnych obiektów, wydarzeń i doświadczeń danej grupy społecznej.” (Czachur 2017:20-21).

Można wyróżnić 5 profili pojęcia PRACY.

Profil tradycyjny (ludowy), w którym prototypem pracy jest uprawa roli, efektem tej pracy jest chleb i bogactwo. Praca miała wymiar sakralny, ciężki trud był (i jest) jej atrybutem nieodłącznym; narzędziem pracy był pług (wcześniej socha), sierp i kosa; mniej ważny był zarobek, wynagrodzenie pieniężne. Człowiek był podporządkowany pracy. Praca umysłowa nie była (i nie jest) ceniona.

Profil religijny, w którym praca jest obowiązkiem moralnym i koniecznością także kontynuacja stwórczego dzieła Boga; praca służy samorealizacji człowieka i tworzeniu wspólnoty ludzkiej. Aspekty fizyczny i umysłowy są taktowane integralnie, praca ma podstawę w godności osoby ludzkiej, jej efektem jest nie tylko produkt, ale też wartości intelektualne i duchowe, służące człowiekowi.

Pragmatyczny profil przedsiębiorcy (pracodawcy) - praca jest procesem podlegającym racjonalizacji w kategoriach efektów ekonomicznych towaru i ceny, kupna i sprzedaży. Praca jest towarem. Liczy się efekt pracy w postaci wytworzonego produktu i jego cena. Kluczową rolę grają: koszty pracy (wkład kapitału, wynagrodzenie) wydajność pracy i warunki organizacji pracy (czas i miejsce, kodeks pracy, prawo pracy, ergonomia).

Pragmatyczny profil pracownika (pracobiorcy) – liczy się wynagrodzenie, możliwość indywidualnego rozwoju i doksztalcania się, ważny jest jej aspekt podmiotowy. Oczekuje się, że praca będzie atrakcyjna, niemęcząca, atmosfera w pracy przyjazna. Podkreśla się nieustanne niebezpieczeństwo wyczerpania, dlatego potrzebne są związki zawodowe, broniące praw pracowniczych.

Profil bezrobotnego. Praca jest wartością, dobrem pożądanym i trudno osiągalnym, ale negocjowanym: nie każda praca, nie każde wynagrodzenie, nie każde warunki są akceptowane.

Prof. dr hab. Maciej Eder, Polska Akademia Nauk w Krakowie

Znaczenie definiowane przez kontekst: uwagi o semantyce dystrybucyjnej

Referat będzie poświęcony jednej z metod semantyki dystrybucyjnej, zyskującej w ostatnich latach ogromną popularność w systemach wyszukiwania informacji, ale ciągle prawie nieobecnej w refleksji językoznawczej. Wektorowa reprezentacja słów, bo o niej mowa, opiera się na założeniu, że znaczenie słowa jest definiowane przez jego kontekst, a kontekst ów można przedstawić za pomocą przekształceń geometrycznych, zwanych zanurzeniem słów (word embeddings). Najpierw z korpusu tekstów wydobywa się informacje o współwystępowaniu wszystkich możliwych słów, po czym każde słowo definiuje się jako wektor w wielowymiarowej przestrzeni. Jeśli korpus jest odpowiednio duży, geometryczne relacje między poszczególnymi słowami-wektorami pozwalają uchwycić relacje semantyczne między poszczególnymi słowami. Prawdziwa siła zanurzenia słów polega jednak na tym, że owe abstrakcyjne wektory można poddawać operacjom arytmetycznym (głównie dodawaniu i odejmowaniu) i tym samym wyodrębniać podprzestrzenie jednorodnie semantycznie. Otwiera to zupełnie nowe możliwości badania np. homonimii czy polisemii.

Prof. dr hab. Tadeusz Sławek, Uniwersytet Śląski

Poigram nieco literami na dowód mej umiejętności. Humor i polityka tragikomiczności

Jak obronić racjonalność wobec irracjonalności dziejów? Jak odnieść się do życia, które Jan Patočka nazywa „schyłkowym”, i którego nerw – jak dowodzi – jest głęboko uszkodzony? Jakie relacje ustanowić w owym „schyłkowym życiu” między rozumem i afektami, duchem i ciałem, radością i cierpieniem, obietnicą i rzeczywistością, językiem i światem? Spróbujemy poszukać odpowiedzi, zawsze jedynie prowizorycznej i niepełnej, uciekając się do szczególnej postaci humoru, jaką jest tragikomedie – domena nierozstrzygalności i niedecydowalności. Tragikomedie jako powaga humoru pozwalającego na zachowanie dystansu wobec szaleństwa historii. Nauki płynące z dzieła Szekspira i Gogola, Pirandella i Calvino wskazują, że humor pojęty jako „dowcip” zawsze w jakimś sensie rozwiązuje paradoks; takim rozwiązaniem jest pointa. W tragikomedii natomiast nie znajdziemy takiego rozwiązania. To, co ośmieszono jest równocześnie przedmiotem opłakiwania; śmiejemy się z tego, co utraciliśmy, ale ta strata wciąż boli, niczym niezaleczona rana. Jednocześnie nacisk, jaki tragikomedie kładzie na grę nawiązuje do klasycznej estetyki Schillerowskiej zarysowanej w *Listach o estetycznym wychowaniu człowieka*.

Prof. dr hab. Elżbieta Tabakowska, prof. emer. Uniwersytet Jagielloński

Otwarty widok na język: teorie widzenia i teorie mówienia

W swojej teorii języka twórca gramatyki kognitywnej Ronald W. Langacker odpiera wprawdzie zarzuty krytyków przypisujących mu tezę głoszącą, że wszelkie znaczenia językowe opierają się na pojęciu przestrzeni i percepcji wzrokowej (2008: 55), ale - podobnie jak inni badacze - przyznaje, że proces tworzenia pojęć jest pod wieloma względami analogiczny do percepcji wzrokowej. Potwierdzenie istnienia tej analogii stanowią powszechnie używane i podstawowe dla kognitywnej teorii języka metafory *oglądu* i *sceny*. Można ją jednak podważyć, wskazując na ograniczenia, jakie narzuca refleksji badaczy na temat natury i kognitywnych podstaw języka.

Wydaje się, że te ograniczenia można by zredukować, odwołując się do teorii różnych aspektów widzenia, wypracowanych na gruncie fizyki, psychologii czy filozofii. Zaliczając do tej grupy dziedzin historię sztuki, w swoim wystąpieniu postaram się pokazać pewne istotne paralele między teorią języka Ronalda Langackera (w szczególności obrazowania) i „teorią widzenia”, wypracowaną w połowie ubiegłego wieku przez Władysława Strzemińskiego. Teoria Strzemińskiego, na ogół ignorowana w XX wieku, jest dziś uznawana za pionierską próbę powiązania ewolucji malarstwa z ewolucją widzenia, czyli - w terminologii Strzemińskiego - *świadomości wzrokowej*, rozpatrywaną w kontekście zmian historyczno-społecznych. Proponowana w teorii widzenia typologia sposobów widzenia odpowiada Langackerowskim wymiarom obrazowania i pozwala nie tylko lepiej uzasadnić analogię zawartą w tytule wystąpienia, ale także sformułować nowe hipotezy dotyczące motywacji powstawania i rozwoju kategorii gramatycznych.

Bibliografia

Langacker, Ronald W. 2008. *Cognitive Grammar. A Basic Introduction*. Oksford: OUP

Strzemiński, Władysław. 2016 (1958). *Teoria widzenia*. Łódź: Muzeum Sztuki w Łodzi

2. Dyskusja panelowa – Otwartość w nauce

Uczestnicy: Prof. dr hab. Jerzy Bartmiński, Prof. Maciej Eder, prof. dr hab. Elżbieta Tabakowska, dr Władysław Chłopicki, Przewodniczący Krakowskiego Towarzystwa Popularyzacji Wiedzy o Komunikacji Językowej „Tertium”

Prowadzenie: dr hab. Joanna Dybiec-Gajer, prof. UP

Dyskusja poświęcona będzie metaforze otwartości i jej funkcjonowaniu w różnych wymiarach komunikacyjnych, specjalistycznych i niespecialistycznych, jedno- i wielokulturowych.

- Jaka jest aksjologia otwartości?
- Jaką rolę odgrywają metafory w języku nauki?
- Jak metafora otwartości realizuje się w wybranych obszarach szeroko rozumianej wiedzy o komunikacji językowej i jej metodologiach badawczych? Ogląd z różnych perspektyw: językoznawstwa kognitywnego i przekładoznawstwa, językowego obrazu świata, teorii i praktyki grzeczności, wykorzystania narzędzi cyfrowych w badaniach humanistycznych (digital humanities)
- Otwartość a stres informacyjny?
- Otwartość i „niehermetyczność” jako cel Tertium? Perspektywa 20-lecia
- Inne wątki zgłoszone przez Sz. P. Panelistów

Zachęcamy do włączenia się do dyskusji. Dyskusja będzie opublikowana w Półroczniku Językoznawczym Tertium.

3. Referaty w sekcjach

Dr Dorota Biadala, Uniwersytet w Heidelbergu, Niemcy

Otwartość mechanizmów funkcjonowania języka w nazwach marketingowych na przykładzie nazewnictwa firmowego (branding)

Obiektem bliższej obserwacji w niniejszym artykule są nazwy firm różnego rodzaju 'centrów'. Należą do nich zarówno nazwy sklepów, salonów i hurtowni, jak również nazwy zakładów handlowych, rzemieślniczych i usługowych różnorodnych branż: odzieżowej, budowlanej, kosmetycznej, motoryzacyjnej, ekonomicznej, finansowej, medycznej, sportowej itd. Przedmiotem niniejszego opracowania jest ustalenie i analiza językowych mechanizmów służących brandingowi, czyli tworzeniu nazw marketingowych we współczesnej chrematonimii na przykładzie polskiego nazewnictwa firmowego. Materiał badawczy został zebrany na podstawie „Książki telefonicznej” dla Wrocławia i regionu wrocławskiego. Biorąc pod uwagę sposoby tworzenia nazw firmowych w Polsce można zauważyć, że mechanizmy te reprezentują dużą otwartość słowotwórczą i wynikające z tego bardzo zróżnicowane struktury: 1) jedno- i wielowyrzowe, 2) złożone zarówno z elementów rodzimych, jak i bardzo modnych współcześnie członów obcego pochodzenia, 3) motywowane bezpośrednio, jak i w sposób pośredni lub 4) całkowicie nieczytelne pod względem słowotwórczym i semantycznym. Analiza nazw firmowych, wpisujących się w język marketingowy i związanych z intensywnym rozwojem cywilizacyjnym, pozwala zauważyć coraz silniej uwidaczniającą się tendencję do ekonomiczności języka.

Dr Paulina Biały, Uniwersytet Śląski

Morfopragmatyka jako przykład otwartości w badaniach językowych

Niniejszy referat ma na celu przedstawienie na przykładzie zdrobnień głównych zagadnień dotyczących morfopragmatyki – stosunkowo młodej dyscypliny, łączącej cechy pragmatyki i morfologii. W swoim założeniu skupia się ona na afiksach oraz innych narzędziach morfologicznych, których znaczenie jest pierwotnie ulokowane w pragmatyce. Zjawisko połączenia morfologii z pragmatyką wymaga szerszej dyskusji, jako że, oprócz niektórych prac Dresslera i Barbaresi, Nagórko czy Kaproń-Charzyńskiej, nie stanowiło ono dotychczas przedmiotu szczegółowej analizy. Warto również wyraźnie rozróżnić tę dziedzinę językoznawstwa od innych dyscyplin (takich jak np. morfosemantyka).

Bibliografia:

Dressler, W.U., i L.M. Barbaresi. 1994. Morphopragmatics. Diminutives and Intensifiers in Italian, German, and Other Languages. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.

Kaproń-Charzyńska, I. 2007. Pragmatyczna funkcja formantów w opisie derywatów. Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego 63:1:147-156.

Nagórko, A. 2003. Różnicowanie i unifikacja środków słowotwórczych w służbie pragmatyki. W: I. Ohnheiser (red.) Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich, t.1 Słowotwórstwo/Nominacja, 217-233. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

mgr Alicja Bronder, Uniwersytet Śląski

Pamięć gatunku w świetle genologii lingwistycznej (na przykładzie wzorców epigramatycznych i memu internetowego)

Proponowany artykuł poświęcony będzie analizie zjawiska pamięci gatunku w świetle genologii lingwistycznej. Pamięć ta – będąca autorską propozycją interpretacji gatunków – może być rozumiana jako pewien koncept/idea/schemat ukształtowania tekstu, powtarzający się w danej kulturze na przestrzeni wielu epok w tekstach niewynikających bezpośrednio siebie (niespokrewnionych), przejawiający się we wspólnym dla uwzględnionych wzorców repertuarze środków i rozwiązań tekstotwórczych w każdym aspekcie gatunkowym. Pamięć gatunku staje się w tym ujęciu abstraktem wyrażającym wzajemne relacje między dwoma niespokrewnionymi, a mimo to podobnymi pod względem architektoniki gatunkami; stanowiłaby poziom wyższy od relacji gatunkowej. W niniejszym szkicu obserwacji poddana zostanie pamięć gatunków epigramatycznych (na materiale gatunków epigramatycznych epok staropolskich: epigramatu, fraszki, figlika) oraz memów internetowych. Rozważania posłużą ustaleniu, czy (i jakie) zaszły zmiany w ukształtowaniu przytoczonych wzorców gatunkowych, w jaki sposób teksty realizują się na każdym z poziomów gatunkowych (od struktury, wartości stylistycznej i aspektów pragmatycznych po tematykę), wreszcie czy możliwe staje się wskazanie wyjątkowej dla danej wspólnoty komunikacyjnej „tożsamości” na podstawie analizowanych tekstów, której poświadczeniem staje się wspólna dla wzorców, wpisana w nie pamięć gatunkowa. Artykuł wpisuje się w badania językoznawcze z zakresu genologii historycznej.

prof. nadzw. dr hab. Dorota Brzozowska, Uniwersytet Opolski

Teolingwistyczne wymiary otwartości

Językoznawcze badania tekstów i gatunków religijnych wpisują się w nurt teolingwistyki, dyscypliny łączącej refleksję teologiczną z narzędziami językoznawczymi. Wystąpienie ma na celu ukazanie interdyscyplinarnego potencjału teolingwistyki na przykładzie analizy tekstów nauk rekolekcyjnych ks. Krzysztofa Grzywacza pod kątem występujących w nich znaczeń otwartości. Ten zaginiony w 2017 roku opolski teolog, duchowny, egzorcysta i terapeuta w licznych swych wypowiedziach wygłaszanych podczas rekolekcji, a zebranych w tomie "W duchu i przyjaźni"(2017) przedstawia znaczenie otwartości w trzech aspektach - relacji do siebie samego, drugiego człowieka i Boga. Posługując się metodami zaczerpniętymi z teologii, psychologii, ale też wiedzą o sztuce i literaturze w sposób obrazowy podkreśla istotę otwarcia na innego z wyraźnym zaznaczeniem jednak prawa i konieczności przeżywania samotności, która jest niezbędna w kształtowaniu dojrzałej jednostki.

Dr Władysław Chłopicki, Uniwersytet Jagielloński

Otwartość na zamierzenie komunikatu

W referacie przedstawię pokrótce założenia projektu badawczego zmierzającego do pewnej redefinicji stylów komunikacyjnych w świetle podejścia intencjonalnego do komunikowania, określonego m.in. przez Gerarda Steena w jego pracy nad metaforą. Rozróżnia on trzy wymiary użycia metafory – metafora myśli (sfera pojęciowa), metafora językowa (sfera formy) oraz metafora w komunikacji (sfera kontekstu). W polsko-estońskim projekcie badawczym dotyczącym stylu komunikacji staramy się, na podstawie specjalnie

stworzonych korpusów językowych, składających się głównie z rozmów młodzieży na temat edukacji, zbadać wybrane różnorodne aspekty języka polskiego i estońskiego w komunikacji w ogóle – pozbawione struktury formalnej pytania, narzekania, pozytywnie nacechowane przymiotniki i przysłówki oraz właśnie metafory – aby ocenić stopień ich intencjonalności w kontekście, poprzez analizę kontekstową stopnia ich schematyczności lub emfatyczności użycia.

Dr Anna Chudzik, Uniwersytet Jagielloński

Rzeczy z twarzami. Pareidolia jako źródło komizmu w żartach obrazkowych

Zdolność rozpoznawania w otoczeniu znanych wzorów jest jedną z podstawowych zdolności percepcyjno-kognitywnych człowieka, a skłonność do rozpoznawania kształtów antropomorficznych – dowodem na podstawowe znaczenie tego schematu dla ludzkiego doświadczenia i myślenia. Ta tendencja uwarunkowana jest ewolucyjnie podstawowym znaczeniem umiejętności szybkiej identyfikacji innych ludzi. Doświadczenie cielesności siebie i innych stały się także podstawą kategoryzacji wielu ludzkich doświadczeń – twarze, postury i zachowania ludzi mają obiekty kosmiczne, żywioły naturalne, zwierzęta, rośliny, rzeczy i istoty nadprzyrodzone. Tematem proponowanego wystąpienia jest pareidolia antropomorficzna, tj. właśnie skłonność do rozpoznawania kształtów ludzkiej twarzy i ciała w otaczającej człowieka fizycznej rzeczywistości, jako motyw komiczny. Badaniu poddane zostaną rozpowszechniane w mediach społecznościowych zdjęcia ukrytych w rzeczach (chmurach, ubraniach, walizkach i torebkach, pomieszczeniach i meblach, roślinach, jedzeniu) form antropomorficznych. Opisane zostaną najczęściej występujące elementy takiego antropomorfizującego obrazowania, a także mechanizmy tworzenia efektu humorystycznego.

Dr Françoise Collinet, Uniwersytet Jagielloński,

dr hab. Katarzyna Kwapisz-Osadnik, Uniwersytet Śląski

Teoretyczne wybory, cięcia metodologiczne i zmiany paradygmatów: trudności dialogu interdyscyplinarnego.

W wystąpieniu zostanie podjęta próba refleksji nad problemem wyboru zaplecza teoretycznego z jednej strony, a kwestią prowadzenia wywodu naukowego z drugiej - w obliczu współczesnego interdyscyplinarnego kierunku badań. Odnosząc się do wybranych nurtów w językoznawstwie (semantyczne badania języka jako systemu, językoznawstwo kognitywne) oraz biorąc koncepcji w obszarze nowej retoryki oraz semantycznych badań języka jako systemu, Autorki wykażą w kontekście Nowej Retoryki podstawowe dylematy, niezrozumienia i trudności w dialogu naukowym, wywodzącym się z różnych (francuskiej i polskiej) tradycji uniwersyteckich.

Prof. nadzw. dr hab. Joanna Dybiec, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Granice otwartości w przekładzie dla dzieci. Powrót Złotej różdżki (2017)

W referacie kluczowym pojęciem będzie adaptacja. Odgrywa ona szczególną rolę w przekładzie dla dzieci i młodzieży. Rozumiana czy jako świadoma strategia tłumaczeniowa, czy mniej świadomy zabieg translatorski polega na znacznym odejściu od tekstu oryginału i modyfikacji wybranych elementów tekstu wyjściowego. Modyfikacje najczęściej obejmują realia kulturowe oraz treści, które uważa się w danym momencie historycznym za nieodpowiednie dla dzieci, przykładowo trudne tematy śmierci i cierpienia czy

okrucieństwa. Stosowanie adaptacji w przekładzie dla dzieci jak i opinie o jej dopuszczalności podlegają zmianom historycznym, także współcześnie w różnych kulturach przekładowych różnie traktuje się adaptację. W referacie przeanalizujemy tekst najnowszej Złotej różdżki (Egmont Art 2017), XIX-wiecznej klasyki literatury dziecięcej, który z założenia nie jest przekładem, lecz adaptacją. Celem analizy jest zbadanie, jak takie założenie wydawnicze wpływa na kreatywność zaangażowanych tłumaczy i ich otwartość na nowe rozwiązania i eksperymenty. Ponieważ omawiana publikacja jest książką obrazkową, omówiona zostanie również warstwa ilustracyjna.

Dr Agnieszka Dzieciół-Pędich, Uniwersytet w Białymstoku

Studenci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a komunikacja na lekcji językowej

Według Granta (2017) 1 na 20 osób bez względu na płeć czy kraj w którym się urodziła będzie miała dysleksję, dyspraksję lub ADHD. Oznacz to, że prawie każdy nauczyciel języków obcych będzie miał wśród swoich studentów co najmniej jedną osobę ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Celem referatu jest pokazanie w jaki sposób powinna przebiegać komunikacja ze studentami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, tak aby umożliwiać im jak najpełniejsze uczestnictwo w lekcji języka obcego.

Mgr Krystyna Dziewańska-Prochal, Sinthome, Grupa Psychoanalizy Lacanowskiej, Kraków

Od „talking cure” Anny O. poprzez znak językowy de Saussure’a do mowy pragnienia Lacana. Język, mowa, mówienie z perspektywy psychoanalizy lacanowskiej.

Oryginalność teorii Jacquesa Lacana polegała na ponownym przeanalizowaniu freudowskiej koncepcji nieświadomości przy użyciu narzędzi wypracowanych przez lingwistykę i antropologię strukturalną oraz skonkludowaniu, że „nieświadome jest ustruktrowane jak język”. Każde doświadczenie, które może być zasymilowane w znaczone, jest zapośredniczone w myśli poprzez ciąg znaczących zmieniających się z upływem czasu. Wyparte znaczące tworzą sieć, w obrębie której są powiązane relacjami o charakterze przeważnie metaforycznym i metonimicznym. Dziecko rodząc się wkracza w istniejący na długo przed nim społeczno-kulturowy porządek symboliczny wyrażający się poprzez język i jego konkretyzację w postaci mowy i mówienia najbliższych. Konstatując, że mowa jest zawsze mową pragnienia swoistą dla danego podmiotu, Lacan wyróżnia mówienie puste i pełne, poprzez które – o ile zostanie ono usłyszane – ego może mieć dostęp do nieświadomego pragnienia, bo człowiek nie tyle mówi, co „jest mówiony”. W wystąpieniu objaśnieniom podstawowych pojęć psychoanalizy lacanowskiej będą towarzyszyły przykłady zaczerpnięte z kultury popularnej i mowy zasłyszanej.

Dr hab. Elżbieta Gajewska, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Między uzusem a normą: dydaktyka języków obcych a otwartość na nowe zjawiska w komunikacji pisemnej

Porozumiewanie się z wykorzystaniem nowych technologii w znaczący sposób wpłynęło na komunikację pisemną. Możliwość porozumiewania się w czasie rzeczywistym przyczyniła się do powstania specyficznych konwencji interakcyjnych i zachowań grzecznościowych. Kolejnym ważnym czynnikiem stała się ekonomia komunikacyjna, skłaniająca do korzystania z akronimów i skrótowców, pozwalających zapisać wiadomość przy użyciu mniejszej liczby znaków. Również specyficzne właściwości medium (na przykład możliwość wykorzystania tekstu nadawcy) spowodowały znaczące różnice między tradycyjną korespondencją papierową a elektroniczną. Podręcznik JO z założenia powinien przedstawiać powszechnie akceptowane normy komunikacyjne, którym uczący się mógłby zaufać. Z drugiej strony, powinien przygotować tego ucznia do zjawisk, z którymi zetknie się w kontaktach z natywnymi użytkownikami danego języka. W odniesieniu do zapośredniczonej elektronicznie komunikacji pisemnej, wymagania te stają się w pewnym stopniu sprzeczne, stanowiąc prawdziwe wyzwanie dla autorów materiałów dydaktycznych.

Dr Helena Garczyńska, Uniwersytet Gdański

W stronę komunikacji bez barier? Formy adresatywne a otwieranie się społeczeństwa norweskiego na podstawie dramatów ostatniego stulecia

Celem referatu jest przyjrzenie się pewnym zmianom w komunikacji społecznej w Norwegii, dotyczącym form adresatywnych, czyli słów i wyrażeń używanych do zwracania się do rozmówcy. Ponieważ dramat

wydaje się być najwłaściwszym materiałem do tego typu badań ze względu na nasycenie go formami deiktycznymi, typowymi dla dialogu mówionego, między innymi właśnie zaimkami i imionami własnymi, materiał do badań pochodzi z wybranych dramatów takich pisarzy ostatniego stulecia jak Henryk Ibsen, Jens Bjørneboe, Cecilie Løveid czy Jon Fosse. Ponieważ formy nie tylko mają za zadanie zidentyfikować odbiorcę, wyróżnić go z grupy potencjalnych adresatów, ale też pomagają określić jego status oraz pomogą zdefiniować związek pomiędzy nadawcą a odbiorcą, więc ten sposób komunikowania odzwierciedla zmiany zachodzące w społeczeństwie, między innymi egalitaryzację norweską.

Dr Tomasz Górski, Uniwersytet Wrocławski

Synestezja: na styku nauk biologicznych i językoznawczych

Celem referatu jest przedstawienie zjawiska synestezji jako problemu badawczego, który należy analizować interdyscyplinarnie, odwołując się do obserwacji z zakresu szeroko pojętej neuronauki oraz wielu dyscyplin językoznawczych. Pokazane zostaną różne sposoby definiowania tego problemu, propozycje badawcze i ich założenia metodologiczne oraz aktualny stan badań nad percepcją bodźców jednozmysłowych. Autor wskazuje również na możliwości dalszego rozwoju badań nad synestezją, które łączą rozmaite dziedziny nauki, aby kompleksowo wytłumaczyć naturę tego problemu.

Dr Ewa Gumul, Uniwersytet Śląski

Otwartość tłumacza wobec badacza. O metodzie protokołów retrospektywnych w badaniach nad przekładem symultanicznym.

Metody introspektywne w translatoryce, choć budzą kontrowersje, są coraz częściej stosowane w badaniach, jako że dają choć częściowy wgląd w proces przekładu, niemożliwy do uzyskania w badaniach opierających się jedynie na samym produkcie przekładu. Autorka przedstawi krótką charakterystykę metody protokołów retrospektywnych w badaniach nad przekładem symultanicznym w oparciu o istniejące prace. Zaprezentuje także badanie przeprowadzone za pomocą tej metody dotyczące trzech aspektów eksplicytacji: strategiczności tej transformacji przekładowej, wpływu kierunku tłumaczenia na tego typu zmiany oraz zależności pomiędzy indywidualnym stylem tłumaczenia a zachowaniem eksplicytacyjnym. Kolejnym omawianym aspektem będzie wpływ tej metody na samego tłumacza. Metoda ta wymaga od tłumacza dużej otwartości i często sprawia, że zaczyna on inaczej postrzegać proces przekładu. Wiele z komentarzy badanych tłumaczy porusza właśnie ten aspekt. Wynika z tego, że stosowanie metod introspektywnych w translatoryce nie tylko ułatwia badaczowi zrozumienie decyzji podjętych przez tłumacza, ale też pozwala samemu tłumaczowi spojrzeć inaczej na własne tłumaczenie.

Magdalena Hądzlik-Białek, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Wulgaryzmy w profesjonalnym tłumaczeniu filmowym

Wraz ze wzrostem częstotliwości występowania wulgaryzmów w filmach, pojawiło się zapotrzebowanie na rozszerzenie spektrum metod stosowanych w ich przekładzie. Głównym punktem zainteresowania w

prezentacji będzie tłumaczenie profesjonalne seriali amerykańskich na język polski i niemiecki. Zaprezentowana zostanie typologia metod przekładu wulgaryzmów z języka angielskiego na wyżej wymienione języki docelowe stworzona na podstawie analizy 4000 przykładów tłumaczeń. Porównana zostanie częstotliwość stosowania poszczególnych metod przez tłumaczy przygotowujących polsko- i niemieckojęzyczne wersje przeanalizowanych seriali. Omówione zostaną również kwestie kulturowe, mające wpływ na dobór metod przekładu.

Dr Małgorzata Haładewicz-Grzelak, Politechnika Opolska

dr Joanna Lubos Koziół, Uniwersytet Wrocławski

Domowe hamburgery pod Rübexahlem: fenomenologiczna analiza konstruowanej przestrzeni Karpacza

Wielu badaczy obecnie zadaje sobie pytanie (na przykład Langerkvist 2009, Jansson 2008; Tomlinson, 1999), co dzieje się z relacjami ludzi do miejsc, które podległy istotnemu stopniowi mediatyzacji (moderacji)? Wiąże się to z szerszym zagadnieniem tzw. zwrotu przestrzennego (spatial turn) w studiach nad środkami przekazu. Podkreśla się potrzebę analiz, w jak sposób media i mediacja są rozumiane geograficznie, i w jaki sposób są przeżywane. W tej prezentacji zajmujemy się zagadnieniem społecznej konstrukcji doświadczenia w studium semiosfery Karpacza, przy użyciu perspektywy badawczej ‘trzecioprzestrzeni’ (thirdspace). Pojęcie ‘trzecioprzestrzeni’ zostało wprowadzone przez Henri Lefebvre’a jako specyficzna dialektyka potrójności (dialectique de triplicité), a później rozwinięta przez Edwarda Soja w przestrzenną specyficzność urbanizmu. W szczególności, tematem prezentacji jest analiza przywoływania tradycji lokalnej i dziedzictwa regionalnego w reklamowych przekazach obecnych w przestrzeni miejskiej w Karpaczu.

Zainteresowanie lokalną tradycją i „produkowanie” regionalnego dziedzictwa typowe jest dla wielu ośrodków turystycznych. W miejscowości takiej jak Karpacz te poszukiwania tożsamości regionalnej mają inny charakter ze względu na utratę ciągłości kulturowej po 1945 roku. Badania bazują na materiale tekstów wizualnych udokumentowanych w formie fotografii cyfrowych, zebranych w trakcie badań przeprowadzonych w szczycie sezonu w lutym 2014. Przebadaliśmy sposoby prezentowania i reklamowania się przez wszelkiego rodzaju firmy handlowe, gastronomiczne, hotelarskie i inne kierujące swą ofertę do turystów odwiedzających Karpacz: nazwy, opisy oferty (w formie szyldów, banerów, wywieszek, napisów na szybach, murach itp.) oraz przedstawienia obrazowe i elementy dekoracyjne, składające się na wystrój zewnętrzny sklepów, restauracji, hoteli itp. Studium wykazało dialogiczne relacje zachodzące w Karpaczu, gdzie turyści z jednej strony działają jako podmiot (nakręcając transformację) i jako przedmiot (otrzymując tę transformację i ulegając wpływowi postrzeganej materialności).

Dr Małgorzata Haładewicz-Grzelak, Politechnika Opolska

Dr Joanna Filipczyk, Muzeum Śląska Opolskiego

Semiotyczne procesy lenicyjne w polskim realizmie socjalistycznym (1949-1953)

Socrealizm był tylko krótkim epizodem na polskiej scenie artystycznej, obejmując zaledwie kilka lat apogeum stalinizmu (1949-1953), jednak termin ten nadal używany jest jako powszechny koncepcyjny „wytrych” opisujący sztukę doby socjalizmu w Polsce. Głównymi cechami tego nurtu były: deklaracja całkowitego odrzucenie „formalizmu” w sztuce i stała czujność na wszelkie jego przejawy, zwrot ku szeroko pojętemu realizmowi, a także przekonanie o absolutnym ideologicznym utylitaryzmie sztuki. Niniejsza

prezentacja ma na celu zidentyfikowanie niektórych semiotycznych procesów działających w tego typu twórczości, analizując powiązania między tekstami werbalnymi a wizualnymi. Analiza zostanie przeprowadzona w paradygmacie szkoły semiotyki Tartu-Moskwa (np. Lotman (1973, Uspienski (1995) i teorii metafory (patrz na przykład Chrzanowska-Kluczevska (2013)). W szczególności skoncentrujemy się na koncepcji entropii, przejrzystości semiotycznej, pojęciu pustego interlokutora, jak również na redukcjach Pierce'owskiej triady. Badania wykazały wielopoziomowe procesy redukcji jak również manipulacje kognitywne. Materiał badawczy stanowią materiały zebrane na wystawę Sztuka musi być zrozumiała dla mas (Muzeum Śląska Opolskiego, maj 2012, kurator: Joanna Filipczyk) oraz teksty i zdjęcia zaczerpnięte wiodącego czasopisma artystycznego tego okresu (roczniki 1949-1953) Przegląd Artystyczny.

Prof. nadzw. dr hab. Arkadiusz Jabłoński, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

Polski leksykon japońskich terminów gramatycznych jako wyzwanie międzykulturowe

Komunikacja międzykulturowa kojarzy się z działaniem na styku różnych środowisk kulturowych i komunikacyjnych. Nie inaczej rzecz ma się w przypadku kompilacji polskiego leksykonu japońskich terminów gramatycznych, który powstaje w ramach grantu NCN (OPUS 10, panel HS2, projekt numer 2015/19/B/HS2/00147) w Katedrze Orientalistyki (Wydział Neofilologii) UAM. Wyzwania, jakie stoją przed projektem, wydają się interesujące zarówno z punktu widzenia niezbędnych decyzji opisowych, jak i interdyscyplinarnych (w tym: z rozróżnieniem na poziomie dyscyplin językoznawstwa ogólnego i japońskiego). W ramach referatu wyzwanie to zostanie podjęte w kontekście próby przedstawienia zarysu projektu odbiorcy polskiemu.

Dr Mariusz Jakosz, Uniwersytet Śląski

Humor w niemieckich przekazach medialnych o Polsce i Polakach

Celem niniejszego referatu będzie analiza treści humorystycznych w niemieckich przekazach prasowych, telewizyjnych i internetowych z ostatnich lat, które wprawdzie nie wywierały większego wpływu na obustronne relacje, ale utrwały i nadal utrwalają negatywny wizerunek Polski i Polaków w świadomości Niemców. Budziły one skrajne emocje i wywoływały żywe reakcje odbiorców, zwłaszcza internautów. Informacje o Polsce przekazywane przez niemieckie media nie mają charakteru czysto informacyjnego, cechuje je głównie jednostronność, gdyż skupiają się na zjawiskach negatywnych. Znaczna część tekstów opublikowanych w mediach zawiera komentarze i oceny, niekiedy jawnie podgrzewające nastroje. Brakuje natomiast racjonalnej analizy wydarzeń, która byłaby efektem rzetelnie sprawdzonych źródeł informacyjnych. Tym samym media pełnią funkcję opiniotwórczą, stały się dominującym źródłem kształtowania wyobraźni szerokich mas odbiorców, stanowią forum, na którym sprawy zarówno narodowe, jak i międzynarodowe są publicznie prezentowane i roztrząsane.

Dr hab. Jolanta Józwiak, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy

Kilka słów, a ile treści - otwartość jednostki językowej

W referacie zostanie poruszona kwestia otwartości semantycznej jednostek językowych. Analiza będzie dotyczyła potencjału semantycznego, asocjacyjnego i komunikacyjnego kilku jednostek z krótkiego fragmentu oryginalnego tekstu z opowiadania Borysa Akunina „Planeta woda” oraz jego tłumaczenia sporządzonego przez Aleksandrę Okuniewską-Stronkę. Zestawienie z polskim wariantem przekładowym

pozwole w danym wypadku potwierdzić uniwersalność pewnych schematów wyobraźniowych pomimo różnic kulturowych. Nieustanne porównywanie i dostrzeganie przez ludzki mózg relacji podobieństwa jest niezwykle istotne w procesie rozumienia i interpretacji rzeczywistości. Zjawisko to znajduje odzwierciedlenie również w metaforycznym użyciu słów przez autorów tekstów, w czerpaniu inspiracji z łączenia różnych domen poznawczych. Pozwala zrozumieć, w jaki sposób mechanizm działania ciągów skojarzeniowych związanych z postrzeganiem „jednej rzeczy w terminach innej rzeczy” przyczynia się do otwartości interpretacji znaczenia jednostki w określonym otoczeniu kontekstowym.

Dr Ewa Konefał, Uniwersytet Gdański

O rosyjskojęzycznych badaniach nad przekładem w kontekście poli- i interdyscyplinarności

Usytuowanie nauki o przekładzie w obrębie szeroko rozumianej humanistyki, przede wszystkim macierzystych nauk filologicznych (językoznawstwa i literaturoznawstwa) nie wyłącza przekładu ze sfery zainteresowań badawczych innych nauk, od społecznych po odległe nauki matematyczno-fizyczne i techniczne. Przekład (rozumiany szeroko – jako proces, i jako produkt działalności translatorskiej) może być zatem badany z różnorodnych perspektyw i z zastosowaniem metod badawczych właściwych różnym dyscyplinom. Badania nad przekładem nigdy nie pozostawały więc w izolacji od głównych paradygmatów badawczych innych dyscyplin, a zwroty metodologiczne w obrębie innych dziedzin implikowały również nowe spojrzenie na fenomen przekładu. Celem artykułu jest prześledzenie zmian i przenikania się różnych perspektyw badawczych w radzieckiej, a później rosyjskiej, nauce o przekładzie na przestrzeni obejmującej początki kształtowania się myśli przekładoznawczej po chwilę obecną. Podstawę analizy stanowi baza autoreferatów dysertacji prezentujących wyniki różnie zorientowanych badań nad przekładem,

przedstawionych do obrony w celu uzyskania stopnia kandydata i doktora na terenie ZSRR oraz terytorium postradzieckim.

Dr Joanna Konieczna Serafin, Uniwersytet Jagielloński

Funkcja dydaktyczna słownika języka specjalistycznego

Referat skupia się na otwartości w opisie leksykograficznym w polsko-niemieckich i niemiecko-polskich słownikach języka specjalistycznego z zakresu gospodarki. Otwartość rozumiana jest tutaj jako przejrzystość opisu leksykograficznego. W ramach tego zagadnienia zbadana zostanie funkcja dydaktyczna bilingwalnego słownika języka specjalistycznego w kontekście pozostałych funkcji, jakie może spełniać słownik. W pierwszej części referatu – w nawiązaniu do badań germanistycznych – przedstawione zostaną konteksty użycia słownika (por. m.in. Wiegand 1998 i późn.) oraz typy użytkowników słownika języka specjalistycznego (por. m.in. Tarp 1994). Następnie obrana zostanie perspektywa użytkownika filologa, a ocenie poddana zostanie przydatność wybranych słowników w nauce niemieckiego języka specjalistycznego. W drugiej części referatu ukazane zostanie na przykładach wybranych z badanych słowników, czy typ makrostruktury słownika może wpływać na realizację funkcji dydaktycznej w bilingwalnym słowniku języka specjalistycznego. Ponadto zbadane zostanie, za pomocą jakich środków, i jakich innych struktur, realizowana jest funkcja dydaktyczna w słowniku.

Mgr Michał Koziń, Uniwersytet Jagielloński

Co słyhać i co widać w „Uchu prezesa”? Komediove wykorzystanie dyskursu polityki

Celem artykułu jest analiza popularnego serialu internetowego „Ucho prezesa” jako dzieła satyrycznego, które ma wpływ na życie polityczne Polski. Używane w nim sformułowania i określenia weszły do powszechnego użycia, a sam serial stał się tematem wypowiedzi polityków i publicystów. Komizm serialu w dużej mierze opiera się na wykorzystaniu elementów dyskursu polityki, w tym takich wypowiedzi, które odbiły się szerokim echem w polskim życiu publicznym. Ważną cechą tego serialu jest jego aktualność, albowiem odcinki wychodzą przeważnie w tygodniowych odstępach i odnoszą się do możliwie bieżących wydarzeń polskiej sceny politycznej. Postaciami serialu są głównie politycy Prawa i Sprawiedliwości, choć także innych ugrupowań. Aktorzy dobierani są przez pryzmat ich podobieństwa do autentycznych polityków, a sposobem mówienia naśladują pierwowzory postaci. Podobieństwo budowane jest także przez naśladowanie charakterystycznych zachowań niewerbalnych. W referacie autor szuka odpowiedzi na pytanie o sposoby wykorzystania w serialu wypowiedzi i wizerunku polityków.

Prof. nadzw. dr hab. Joanna Kubaszczyk, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

“Drzwi zamknięte czy otwarte bramy”, czyli tłumacz między profanum a sacrum

W referacie zostanie podjęta refleksja nad specyfiką tekstów należących do tzw. literatury religijnej i teologicznej oraz problematyką ich przekładu. Teksty religijne i teologiczne przekładane są od tysięcy lat, wiele z nich – powstałych w kręgu oddziaływania judeo-chrześcijaństwa - legło u podstaw kultury Zachodu. Ich przekładowi, szczególnie przekładowi Biblii, towarzyszyła refleksja teoretyczna (por. np. Hieronim ze

Strydonu, Marcin Luter czy Eugene Nida), która trwale wpłynęła na sposób myślenia o przekładzie w ogóle. W referacie zadane zostanie pytanie, czy przekład tekstów religijnych i teologicznych różni się od przekładu innych tekstów, a jeżeli tak, to czym. Co tłumacz musi czy powinien uwzględnić, przekładając teksty religijne i teologiczne, na jakie trudności napotyka, to niektóre aspekty, które zostaną poruszone w referacie.

Dr Marcin Kudła, Uniwersytet Rzeszowski

Rola amalgamatu pojęciowego w komunikowaniu treści humorystycznych na przykładzie „Szanty narciarskiej” Artura Andrusa

Językoznawstwo kognitywne wniosło szereg inspirujących koncepcji do myśli językoznawczej końca XX i początku XXI w. Jedną z nich jest „amalgamat pojęciowy” (ang. conceptual blending), sformułowany przez Gilles’a Fauconniera i Marka Turnera (m.in. 1996, 2002). Odchodzą oni nieco od „klasycznego” ujęcia metafory w językoznawstwie kognitywnym, jako jednostronnego transferu elementów z domeny źródłowej do docelowej, na rzecz koncepcji, w której obie domeny, czy też przestrzenie mentalne, stanowią źródło dla docelowej przestrzeni mentalnej. Istnieją zjawiska językowe, które trudno wyjaśnić inaczej niż właśnie przy pomocy amalgamatu pojęciowego. Jednym z nich jest humor. Efekt humorystyczny – w dowcipie, anegdocie, czy wierszu – bardzo często osiągnąć jest poprzez zwiedzenie odbiorcy: zasugerowanie mu jakiejś rzeczywistości, która w poincie okazuje się być całkiem inna. Amalgamat pojęciowy jako narzędzie analityczne może być tu bardzo pomocny. Jego przydatność widać jeszcze lepiej w tekstach, w których można zaobserwować ciągłe przeskakiwanie z jednej rzeczywistości w drugą. Wydaje się wręcz, że nie sposób przeprowadzić rzetelnej analizy takiego tekstu bez pojęcia amalgamatu. Doskonałym przykładem na to jest utwór pt. „Szanta narciarska”, autorstwa Artura Andrusa.

Mgr Magdalena Kukulak, Uniwersytet Jagielloński

Humor w sloganach wyborczych

Celem referatu jest prezentacja i analiza humoru zawartego w wybranych sloganach wyborczych, pochodzących z polskich elekcji prezydenckich, parlamentarnych i samorządowych po 1989 roku. Akcenty humorystyczne są widoczne w treści haseł przede wszystkim jako element tak zwanej kampanii negatywnej, czyli próby zdyskredytowania politycznych przeciwników. W tym przypadku dodanie elementu komicznego ma na celu ośmieszenie programu oponenta w ramach debaty publicznej, a żartobliwa forma służy złagodzeniu negatywnego komunikatu oraz stworzenia relacji z jego odbiorcą, który ów żart zrozumie. Drugi aspekt zagadnienia to humorystyczne dopiski (lub w miarę rozwoju technologii – zamieszczane w Internecie przeróbki wykonane w programach graficznych) anonimowego autorstwa, tworzone w kontrze do haseł oryginalnych. Nowe slogany pozostają z reguły w stylistyce pierwowzoru, natomiast zmieniają jego wydźwięk znaczeniowy albo poprzez zmianę domeny albo poprzez dodanie słów o dużym stopniu podobieństwa brzmieniowego. Przykłady tego rodzaju bardzo często wykraczają poza zasady poprawności politycznej, reprezentując tak zwany „głos ulicy”.

Mgr Magdalena Łomzik, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Otwartość i inne kompetencje miękkie tłumacza przysięgłego

Uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego, który w Polsce nadal należy do zawodów regulowanych, zakłada spełnienie prawnie określonych wymogów formalnych. Wśród nich nie znajdziemy jednak kompetencji miękkich, takich jak np. otwartość, umiejętność rozwiązywania problemów,

asertywność, czy odporność na stres. Także opracowania naukowe na temat kompetencji tłumacza przysięgłego koncentrują się głównie na kompetencji językowej, kulturowej, translatorycznej i wiedzy specjalistycznej, rzadziej kompetencji etycznej. Celem referatu jest więc próba usystematyzowania kompetencji miękkich, które są przydatne lub niezbędne do wykonywania zawodu tłumacza przysięgłego oraz podjęcie rozważań w jakich aspektach tłumacz powinien cechować się szeroko rozumianą otwartością.

Dr Jan Łompięś, Uniwersytet Warszawski

Refleksja metapoznawcza w procesie kształtowania sprawności pisania

Autor prezentuje przemyślenia teoretyczne związane z potrzebą kształtowania u studentów kompetencji na poziomie meta oraz wnioski praktyczne na podstawie doświadczeń zebranych w toku pracy dydaktycznej. Punktem wyjścia rozważań jest przedstawienie koncepcji kompetencji i metakompetencji, w tym także w odniesieniu do tworzenia tekstów pisanych. Autor omawia następnie metody stosowane w celu rozwijania u studentów poszczególnych elementów kompetencji tekstotwórczej i ocenia ich efektywność przy zastosowaniu różnych form feedbacku. Metody te są obliczone na rozwijanie sprawności pisania w języku angielskim, w tym również na kształtowanie umiejętności refleksji metapoznawczej zmierzającej do identyfikacji deficytów wiedzy studenta i potrzeb poszerzania tej wiedzy oraz refleksji metastrategicznej służącej planowaniu realizacji zakładanego celu, jakim jest np. terminowe ukończenie pracy magisterskiej.

Dr Bartłomiej Maliszewski, Uniwersytet Marie Curie-Skłodowskiej w Lublinie

O otwartości metafory

Referat jest poświęcony zjawisku metafory rozpatrywanej w świetle podkreślanej przez badaczy otwartości, która dotyczy następujących aspektów: a) trudności rozdzielania znaczeń dosłownych i przenośnych (otwartość granic metafory); b) możliwości wykorzystywania różnych powiązań semantycznych (otwartość motywacji semantycznej); c) możliwości odmiennego odczytywania metafory (otwartość interpretacji); d) możliwości modyfikowania utartych przenośni (otwartość na grę znaczeniami); e) możliwości rozwijania językowo utrwalonych analogii (otwartość wykładników metafory). Biorąc pod uwagę ujęcie pragmatyczne, można zaś mówić o otwarciu odbiorców na metaforę oraz o otwarciu metafory na odbiorców. Przedstawiane w pracy przykłady przenośni pochodzą ze współczesnego dyskursu publicystycznego.

Dr hab. Edyta Manasterska-Więcek, Uniwersytet Marie Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Powiedzieć otwarcie... - na podstawie wypowiedzi dzieci

Artykuł został poświęcony analizie wypowiedzi dzieci przez pryzmat otwartości. Stopniowe poznawanie przez dzieci granic akceptowanych społecznie zachowań, swoboda kontaktu, szczerość i bezpośredniość zaznaczają się również w ich wypowiedziach. Analiza językowych przejawów tak rozumianej otwartości stanowi cel przeprowadzonych badań.

Dr hab. Grażyna Mańkowska, Uniwersytet Warszawski

Otwartość w dyskursie rekonstrukcyjnym

Rekonstrukcje historyczne są dziś zjawiskiem bardzo popularnym. Dla wielu osób jest to dość kosztowne hobby, wymagające nie tylko nakładów finansowych, ale przede wszystkim zaangażowania emocjonalnego i intelektualnego oraz związanej z nimi otwartości. W przypadku rekonstruktorów można mówić o różnych rodzajach otwartości. Niewątpliwie jest to otwartość na wiedzę historyczną, niezbędną do odtwarzania realiów minionych epok. Przede wszystkim jest to jednak otwartość na innych ludzi – rekonstruktorów i widzów. Środowisko rekonstruktorów składa się z osób o różnym pochodzeniu, stopniu wykształcenia czy wykonywanym zawodzie, a także reprezentujących różne stanowiska światopoglądowe. Pomimo to, rekonstruktorzy potrafią się ze sobą porozumieć. Równie ważne dla rekonstruktorów jest porozumienie się z publicznością – osobami nie tylko o różnym statusie społecznym, ale i zróżnicowanymi pod względem wieku. Dążenie do porozumienia z innymi osobami zmusza rekonstruktorów do przemyślanego doboru tematów rozmów oraz odpowiedniego zastosowania środków językowych i strategii komunikacyjnych.

Mgr Marcin Maślanka, Uniwersytet Jagielloński

Neologizm nośnikiem humoru: śmieszność ocalona i zatracona w przekładzie "Kongresu futurologicznego" S. Lema

W "Kongresie futurologicznym", powieści dobrze egzemplifikującej groteskową gałąź pisarstwa Stanisława Lema, autor w pewnej chwili konfrontuje bohatera z osobliwym ptakiem przyszłości, o kołach zamiast pazurów. Stworzeniu owemu nadaje, jak miał w zwyczaju, neologiczne miano: chrzci je "pederastwą".

Michael Kandel, swego czasu niedaleki od dzierżenia statusu nadwornego tłumacza Lema, przekłada "pederastwę" na amerykański angielski jako swojską, cokolwiek niekontrowersyjną, ale i rzeczywiście niepozbawioną kół "lorry". Oba te terminy konfrontuje ze sobą przekładoznawca, stawiając pytanie: czy "ciężarówka" może – w umyśle anglojęzycznego czytelnika – wywołać choć namiastkę rozbawionego zmarszczenia brwi, jaką w jego polskim odpowiedniku wywołuje dziwaczna "pederastwa"? Referat wywoła do tablicy próbki tłumaczeń neologizmów nie tylko takie jak powyższa, w której utrata dowcipu stojącego za oryginałem wydaje się niestety znacząca, ale i bardzo udane próby przeszczepienia na grunt anglosaski Lemowskiego humoru, ujętego tym razem w kapsułki neologizmu. Dołączy zatem do dyskusji nad meandrami przekładu nowotworów językowych, jak chce Sierotwiński, czyli tych elementów onomastyki, których w żadnym glosariuszu odszukać nie sposób.

Dr Ewa Michalska, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku Białej

Terminologia prawnicza i ekonomiczna w świetle procesu dydaktycznego języka czeskiego jako obcego

Celem referatu jest prezentacja modułów czeskiego języka biznesu oraz korespondencji handlowej w języku czeskim (jako komponentów przedmiotu dydaktyki akademickiej pn. Praktyczna nauka języka czeskiego na studiach z zakresu filologii słowiańskiej). W ramach obu tych modułów zostanie wyeksponowana rola i znaczenie nauczania czeskiej terminologii prawniczej oraz terminologii ekonomicznej (z polskimi ekwiwalentami), ze szczególnym uwzględnieniem terminów mających łańciską proveniencję.

Dr Anna Miś, Uniwersytet Śląski

Kobiety Cosmopolitan - otwartość na różnorodność w kontekście krytycznej analizy dyskursu mitu piękna.

Artykuł prezentuje krytyczne spojrzenie na „kosmopolityzm” kobiety Cosmopolitan oraz jej rzekomą otwartość na różnorodność. Autorka omawia zagadnienie w kontekście krytycznej analizy dyskursu mitu piękna, materiałem do badań czyniąc horoskopy. Stanowią one reprezentację tego dyskursu. Badanie ujawnia niespójność, a wręcz sprzeczność, treści i wartości promowanych w myśl ideologii magazynu Cosmopolitan, co paradoksalnie nie przeszkadza mitowi piękna trwać i umacniać się. Skupiając uwagę na wybranym fragmencie dyskursu mitu piękna – fragmencie dotyczącym aspektu otwartości kobiety Cosmopolitan na różnorodność, podejmuje autorka próbę wyjaśnienia wspomnianego paradoksu, wykorzystując koncepcję mechanizmu działania mitu Rolanda Barthes'a (2000) oraz koncepcję języka wartości Jadwigi Puzyniny (1991, 1992). Rozważania zamykają krytyczne uwagi, zgodnie z założeniami Krytycznej Analizy Dyskursu.

Prof. nadzw. dr hab. Maria Mocarz-Kleindienst, Uniwersytet Marie Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Otwartość w badaniach nad przekładem filmowym

Film jako przekaz polisemiotyczny (werbalno-wizualno-dźwiękowy) wymaga szczególnego podejścia w badaniach naukowych, również z kontekście przekładu. Dotychczasowe koncepcje metodologiczne stosowane w ogólnej teorii przekładu okazują się niewystarczające, wymagają pewnych aktualizacji i uzupełnienia. W celu zapewnienia optymalizacji opisu metod badawczych w tzw. translatoryce

audiowizualnej, postuluje się odwołanie do metodologii różnych dziedzin, w tym językoznawstwa, psychologii, kognitywnej teorii filmu, semiotyki, nauki o mediach. W proponowanym wystąpieniu zostaną zaprezentowane możliwości badawcze przekładu filmowego z zachowaniem otwartości granic metodologicznych w odniesieniu do wybranych aspektów: intersemiotyczności oraz tertium comparationis w przekładzie filmowym.

Dr Małgorzata Pachowicz, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie

Oblicza humoru w języku młodzieży różnych pokoleń

Celem przedstawianych rozważań jest zwrócenie uwagi na niezwykle humorystyczną kreatywność leksykalną odzwierciedlającą się w słownictwie młodzieży różnych pokoleń (w XX i na początku XXI wieku). Podstawę materiałową rozważań stanowi leksyka młodzieży zawarta w źródłach drukowanych (słowniki i słowniczki gwary młodzieżowej) oraz źródłach internetowych (np. „Miejski słownik slangu i mowy potocznej” – <https://www.miejski.pl/>). Analiza zebranego materiału pozwala na szczegółowe omówienie różnorodnych elementów językowych (m.in. neologizmów, neosemantyzmów, zapożyczeń, eponimów), które powodują, że w słownictwie młodzieży uwidacznia się gama odcieni humoru (np. kpina, ironia, sarkazm, szyderstwo). Pozwala także na wskazanie i porównanie swoistych językowych mechanizmów humoru wykorzystywanych przez młodzież należącą do różnych pokoleń, aby wyrazić swój określony stosunek do otaczającej rzeczywistości.

Lic. Weronika Plutecka, Uniwersytet Jagielloński

„Chleba naszego potrzebnego”. Dyskusja nad nowym szwedzkim tłumaczeniem modlitwy „Ojcze nasz”

Ojcze nasz to najważniejsza modlitwa chrześcijan. Jako starożytny tekst biblijny od wieków poddawana jest badaniom oraz tłumaczona na nowo wraz z rozwojem języków docelowych. Ze względu na powszechność tej modlitwy i jej wyjątkowy charakter, takie zmiany nie zachodzą niepostrzeżenie – szczególnie w kraju, gdzie odbiorcy tego samego tłumaczenia są członkami różnych społeczności, katolickiej (mniejszościowej) i protestanckiej. Niniejszy referat przedstawia specyfikę przekładu tekstów liturgicznych w oparciu o analizę tłumaczeń na język szwedzki. Pokazana zostaje historia szwedzkiego tłumaczenia modlitwy Ojcze nasz, aż do opublikowania kontrowersyjnej wersji ekumenicznej w 1996r. Przeanalizowane zostają kluczowe różnice w „starym” i „nowym” tłumaczeniu oraz najważniejsze postulaty w debacie nad przyjęciem wersji ekumenicznej. Referat zamyka przytoczenie obecnego stanowiska kościoła katolickiego i protestanckiego wobec nowej wersji oraz dyskusja nad nowoczesnością i tradycją we współczesnych tłumaczeniach Modlitwy Pańskiej. Studium pozwala pokazać w jaki sposób otwartość na zmiany w obszarze przekładu może spowodować poruszenie społeczne i konflikt, jeśli zmiany nie są dostosowane do aktualnych przekonań reprezentantów danej kultury.

Prof. nadzw. dr hab. Alicja Pstyga, Uniwersytet Gdański

Rosyjski dyskurs prasowy w perspektywie przekładowej - problemy językowe i implikacje międzykulturowe

Badając rosyjski dyskurs prasowy w perspektywie przekładowej (w przekładzie na język polski), należy podkreślić nie tylko wagę problemów natury językowej. Konfrontując przełożony tekst i oryginał, należy bowiem uwzględnić wymiar międzykulturowy komunikacji medialnej oraz kulturową odmienną obrazów świata.. W referacie wykażę zatem, jak przedstawiane w prasie informacje w tekście przełożonym zostają otwarte na cudze interpretacje, oceny i modyfikacje.

Dr Małgorzata Puto, Uniwersytet Śląski

Otwartość na inność w literaturze włoskiej (perspektywa antropologiczna)

Referat skupia się na zagadnieniu inności, rozumianej w wymiarze antropologii kultury. Inność jest jednym z podstawowych elementów badawczych tej dziedziny nauki, jednocześnie będąc tematem szczególnie aktualnym we współczesnym społeczeństwie, cechującym się mobilnością i będącym świadomym nieuchronności zmian w nim zachodzących. Inność, obcość, dokonująca się poza określonym poczuciem spójności człowieka, oddziałuje na niego zmieniając go, i stając się częścią tak dobrze znanego do tej pory io. Innosc-*alterità*, przybiera różne formy i jest zagadnieniem wielowymiarowym. Literatura chętnie je opisuje, czasem koncentruje się na aktualnych problemach społecznych takich jak emigracja, migracja, komunikacja wirtualna, ale także sięga po wzorce archetypowe antropologii kultury, związek jednostki z przestrzenią, poznawanie nowego terytorium, stosunek do nie miejsc, czy związek nowy-stary, znany-

nieznany jako wyraz otwartości na inność. Literatura spełnia fundamentalną rolę niejednokrotnie edukując jednostkę, prezentując modele inności i sposoby jej zmiany w otwartość na to co dotąd nieznanne, tym samym jest orędownikiem dialogu i kompromisu w sferze kultury.

Dr hab. Sylwia Skuza, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Kto ma szafnię w ogrodzie, tego śmierć nie ubodzie – zioła w kulturze ludowej i dziś

Nazwy ziół, przede wszystkim te ludowe, do dziś pobrzmiwają tak w przysłowiacz, jak i w dziesiątkach współczesnych tekstów dedykowanych osobom interesującym się leczeniem alternatywnym, czy po prostu zdrowym stylem życia. Porównanie dawnej wiedzy o skuteczności ziół (paremie) z wiedzą dzisiejszą (badania naukowe) pokazuje, że dawna mądrość ludowa nie zdewaluowała się, a popularne motywy ludowe związane z roślinami miały nie tylko znaczenie estetyczne. Należy postawić pytanie, czy taka sytuacja dotyczy wyłącznie Polski, czy też jest ona podobna także w innych krajach? Celem referatu będzie analiza przysłów polskich, włoskich i angielskich odnoszących się do leczenia ziołami, a następnie porównanie ówczesnego stanu wiedzy ze współczesnymi tekstami prasowymi (popularnonaukowymi) i naukowymi

Dr Rafał Szubert, Uniwersytet Wrocławski

Definicja realna vs. definicja nominalna w języku niemieckich rozpraw prawniczych dziewiętnastego wieku

Definiowanie zaliczane jest do podstawowych czynności (metod) wiedzytwórczych (naukowotwórczych). Rezultaty definiowania są komunikowane w języku. W moim referacie podejmuję wątek funkcji pełnionych przez definicje w rozwoju wiedzy o prawie. Podstawą rozważań są wybrane fragmenty niemieckich traktatów naukowych z XIX wieku. W szczególności interesuje mnie powyższy wątek w kontekście przyjętej od czasów Arystotelesa zasady podziału definicji na definicje realne i nominalne. W moim wywodzie dążę do ustalenia statusu definicji stosowanych w analizowanych przeze mnie tekstach. Zasadniczym problemem badawczym jest pytanie, czy definicje formułowane przez dziewiętnastowiecznych niemieckich teoretyków prawa są certystycznie pojętymi definicjami realnymi klasycznymi istotowymi – ustalonymi ostatecznie (byłoby to zgodne z oczekiwaniami części badaczy języka prawa związanymi z jego charakterem, to znaczy z jego ścisłością, dokładnością), czy może są to definicje rozumiane fallibilistycznie, podlegające rewizjom i zmianom, będącym rezultatami dziedziny prawa.

Mgr Dmytro Teterya, Uniwersytet Warszawski

Użycie form adresatywnych w tekstach literackich jako odzwierciedlenie otwartości na doświadczenia Carla Rogersa

W wystąpieniu podjęta będzie próba zastosowania koncepcji dystansów interpersonalnych, wyrażanych w tekstach literackich poprzez formy adresatywne, do pomiaru stopnia otwartości na doświadczenia (zgodnie

z teorią Carla R. Rogersa) u wybranych bohaterów tekstów literackich. Zdaniem C. Rogersa, otwartość na doświadczenie jest kluczem do sukcesu, gdyż organizm człowieka – pod wpływem przyswajanych nowych doświadczeń – jest w stanie szybko i elastycznie się zmieniać. W efekcie osoby o wysokim stopniu otwartości na doświadczenia wybierają sytuacje i zdarzenia pozytywnie wpływające na ich ogólny rozwój. Punkt wyjścia dla proponowanych rozważań stanowi teoria dystansów personalnych, dystansu psychofizycznego oraz koncepcja Carla Rogersa. Celem podrzędnym referatu jest ocena skuteczności konstruktów badawczego i odpowiedź na pytanie, czy prezentowana w wystąpieniu koncepcja dystansów interpersonalnych może być realnie wykorzystywana w stosunku do jednostek ludzkich, jak również odpowiedź na pytanie, czy istnieje zależność pomiędzy dążeniem do zmniejszenia dystansu interpersonalnego między nadawcą i odbiorcą komunikatu a stopniem otwartości na doświadczenia C. Rogersa.

Dr Anna Wileczek, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Rodzicielstwo „otwarte”... Językowy obraz małego dziecka na stronach parentingowych

Współczesne przeobrażenia społeczno-kulturowe życia rodzinnego można obserwować w obszarze niespecjalistycznego dyskursu rodzicielskiego w zakresie zarówno „otwartego” rodzicielstwa, jak i celebracji dzieciństwa. Nowa jakość w kształtowaniu wizerunku dziecka i jego wychowania jest dostrzegalna szczególnie w komunikacji realizowanej przy pomocy narzędzi Web 2.0 (stanowią one obecnie jedną z najważniejszych platform wymiany „nienaukowych” - szczególnie cenionych – gdyż opartych na wiedzy empirycznej, doświadczeń). Komunikaty (wpisy, posty, komentarze) internetowe kreują małe dziecko jako gloryfikowany podmiot zabiegów rodzicielskich w kontekście posthierarchy, równoległych relacji, ale

także służą profilowaniu społeczności skupionych wokół nadrzędnej idei lub tematu (np. ekomama, matka nowoczesna, fitmama, tata w mieście..., tata w pracy itp.). Wskazują także na zasadę estetyzacji codzienności, epatują humorem językowym, eksponują niestandardowość myślenia, czym wpisują się w główne tendencje ponowoczesnej „pop-komunikacji”.

Dr Małgorzata Wideł-Ignaszczak, Uniwersytet Marie Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Otwartość na inne tradycje wyznaniowe – czy „ekumeniczny” w języku rosyjskim znaczy „otwarty”?

Celem referatu jest odpowiedź na pytanie: czy we współczesnym języku rosyjskim termin „ekumenizm” jest rozumiany jako droga pojednania między religiami i narodami, czy oznacza otwartość, zbliżenie, gotowość dialogu? Zaprezentowane zostaną wyniki analizy użycia rosyjskiego terminu „ekumenizm” i jego pola leksykalno-semantycznego, obejmującego, m. in. takie komponenty jak: „ruch ekumeniczny”, „dialog ekumeniczny”, „ekumenizm duchowy”, „ekumenizm naukowy”, „ekumenizm praktyczny”, „nabożeństwa ekumeniczne”. Analizie poddana zostanie aktualizacja tego pojęcia zarówno w dyskursie religijnym, jak i w języku ogólnym. Ekumenizm rozpatrywany jest jako ruch w chrześcijaństwie, dążący do przywrócenia jedności wszystkich wyznań w ramach jednego Kościoła. Jednym z aspektów podejmowanych w referacie będzie omówienie relacji katolicyzmu i prawosławia dotyczących ekumenicznego dialogu katolicko-prawosławnego i ich implikacje dla przekładu tekstów katolickich z języka polskiego na język rosyjski. Materiał egzemplifikacyjny wyekscerpowany jest z Narodowego Korpusu Języka Rosyjskiego, literatury religijnej i źródeł leksykograficznych.

Dr Justyna Winiarska, Uniwersytet Jagielloński

Oswajanie inności osób niepełnosprawnych

Jak pokazują badania socjologiczne i psychospołeczne niepełnosprawni są traktowani inaczej niż ludzie zdrowi. Polskie stereotypy związane z niepełnosprawnością ulegają w ostatnich latach zmianom, nadal jednak osoby z defektem fizycznym lub inną ułomnością podlegają społecznej stygmatyzacji, a inność przeraża i odpycha. Wystąpienie poświęcone jest analizie jednej ze strategii radzenia sobie z innością osób niepełnosprawnych przez tzw. normalsów (termin E. Goffmana) i samych niepełnosprawnych, na przykładzie memów internetowych. Zakładam, że żart, często wulgarny, jest sposobem odseparowania od tego, co inne, ale może też być traktowany jako próba oswojenia odmienności - dlatego uciekają się do niego także niepełnosprawni autorzy memów.

Prof. nadzw. dr hab. Alicja Witalisz, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Anglicyzmy w profesjolektach - modne, przydatne czy niezbędne?

Zapożyczenia z języka angielskiego, obecne w polskim języku ogólnym i przebadane dość dokładnie w pracach badawczych z zakresu polsko-angielskiego kontaktu językowego, są także, a może przede wszystkim, udziałem odmian zawodowych współczesnej polszczyzny. Zasadniczym celem artykułu jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie czy anglicyzmy używane w polskich profesjolektach są jedynie wynikiem snobizmu językowego, czy też pragmatyczną odpowiedzią na potrzeby nominatywne

użytkowników języków zawodowych oraz na zglobalizowany świat. Czy wobec tego należy przeciw nim protestować, czy też wykazać postawę otwartą, akceptującą zapożyczenia jako część naturalnej ewolucji języka, tu języka specjalistycznego? Analizie poddano cztery odmiany zawodowe polszczyzny, których wybór podyktowany został ich różnorodnością, jak też hermetycznością grupy zawodowej, która zdaje się ważnym czynnikiem w ocenie zapożyczeń językowych w profesjolektach. W ocenie normatywnej zapożyczeń profesjolektalnych zastosowano także kryteria stosowane w ocenie neologizmów językowych.

Prof. nadzw. dr hab. Marta Wójcicka, Uniwersytet Marie Curie-Skłodowskiej w Lublinie,

prof. nadzw. dr hab Przemysław Łozowski, Uniwersytet Techniczno-Humanistyczny w Radomiu

Gatunek mowy: zamknięty system cech czy tekst otwarty?

Przedmiotem referatu jest osadzenie dyskusji językoznawczej nad pojęciem gatunku mowy w ramach językoznawstwa kognitywnego jako metodologii wyraziście otwartej, w której zakłada się, że przedmiot badań - język - jest równie wyraziście otwartym zbiorem elementów symbolicznych, a nie zamkniętym systemem znaków dowolnych. Punktem wyjścia jest jednakże przegląd koncepcji o nachyleniu strukturalistycznym i/lub formalnym. Przywoływane przykłady dotyczą prozatorskich gatunków folkloru, takich jak bajka i legenda.

Dr Agnieszka Wojcik-Marduła, Zespół Szkół Plastycznych im. Antoniego Kenara w Zakopanem

Mowa agresji w języku francuskim

Mowa agresji powodowana poczuciem niezgody i konfliktu, które w tak dużym stopniu zdominowały współczesną komunikację, stała się istotnym elementem współczesnych badań językoznawczych. Celem mojego referatu jest przedstawienie wspomnianego zjawiska w oparciu o komunikację wirtualną, w dużej mierze spontaniczną i bezpośrednią. W podejmowanym przeze mnie opisie odwołuję się do czynników socjologicznych, z których, według mnie, najważniejszy, czyli przynależność do określonej grupy społecznej wysuwa się na pierwszy plan w analizie języka ujmowanego jako mowa agresji. Ujęcie pragmatyczne (Austin, Searle), pozwala mi wyszczególnić akty mowy o charakterze agresywnym i usystematyzować ramy teoretyczne mojej analizy. Odwoływanie się, w części analitycznej, do teorii interakcji werbalnych (Kerbrat-Orecchioni) umożliwia z kolei, uchwycenie form mowy w agresji w oparciu o ich kontekst oraz funkcjonowanie w obrębie szerszych form organizacji wypowiedzi.

Dr hab. Marcin Zabawa, Uniwersytet Jagielloński

Jak badać język młodego pokolenia? O roli samodzielnie przygotowanych korpusów

Celem niniejszego referatu, wpisującego się w zaproponowany wiodący temat konferencji "otwartość w badaniach językowych", jest omówienie teoretyczne problematyki związanej z gromadzeniem i wykorzystywaniem materiału badawczego przydatnego do badań języka młodego pokolenia (ze szczególnym uwzględnieniem nowych form językowych, np. nowych zapożyczeń, neologizmów, neosemantyzmów itp.). Dawniej badania takie przeprowadzano często na materiale prasy (np.

przeznaczonej dla młodzieży). Prasa jednak, jak się wydaje, nie jest tutaj najlepszym wyborem; obecnie badania takie prowadzi się zwykle z wykorzystaniem Internetu. Badanie języka młodego pokolenia na podstawie Internetu niesie jednak za sobą wiele problemów metodologicznych (które zostaną omówione w referacie); w konsekwencji okazuje się, że konieczne (lub co najmniej zalecane) jest korzystanie z korpusów internetowych (nie zaś Internetu jako całości i wyszukiwarek typu Google). I tutaj uwidacznia się problem związany z wyborem korpusu: istniejący obecnie korpus polszczyzny ogólnej (NKJP), choć niezwykle przydatny w różnorodnych badaniach językoznawczych, nie jest jednak najlepszym narzędziem nadającym się do badania nowego słownictwa (np. zapożyczeń) pojawiających się w języku młodego pokolenia. Problem ten uwidacznia się szczególnie jasnoważnie, gdy chcemy skoncentrować się na określonej specjalistycznej odmianie języka (np. języku informatyki używanym przez młode pokolenie). Często najlepszym (choć na pewno nie najłatwiejszym) rozwiązaniem jest stworzenie własnego korpusu. W referacie (poza przedstawieniem różnorodnych problemów metodologicznych związanych z wykorzystywaniem Internetu z jednej strony, a NKJP z drugiej) omówiony zostanie proces tworzenia własnego korpusu badawczego; przedstawione zostaną także problemy, jakie może stwarzać wykorzystanie takiego korpusu w badaniach nad językiem młodego pokolenia (wraz z propozycjami możliwych rozwiązań).

Prof. nadzw. dr hab. Lech Zieliński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Dlaczego warto tłumaczyć na język polski teksty Panajotisa Kondylisa

Twórczość Panajotisa Kondylisa (1943-1998) mimo wagi podejmowanych tematów jest w Polsce prawie nieznaną, choć dotyczy ona zagadnień, które w ostatnim czasie tylko zyskały na aktualności. Swoją monografią oświecenia, mającą dziś status standardowego kompendium wiedzy o tej epoce, Kondylis zapoczątkował tworzenie oryginalnej koncepcji filozofii kultury, wspartej olbrzymią erudycją, wymykającej się tradycyjnej akademickiej manierze niedającej się zasufladkować według konwencjonalnych schematów. Niedokończone dzieło Kondylisa, zwanego „Kantem XX stulecia”, porusza kwestie praw człowieka, pozimnowojennego układu sił w świecie, teorii konfliktu zbrojnego, zderzenia cywilizacji, masowej migracji, kryzysu kultury i sztuki, wychodząc poza propozycje doraźnych rozwiązań ku monumentalnej konstrukcji. Twórczość Kondylisa wolna jest od wszelkiego dogmatyzmu: świadoma własnych sprzeczności i rozdźwięku między zamiarem a możliwością bezpośredniego oddziaływania, zachęca do rozważań wykraczających poza tematykę zarysowaną przez samego autora (np. o charakterze estetycznym). Jedynym sposobem upowszechnienia jego dogłębnej, wartościowej i do dziś w pełni aktualnej myśli jest konsekwentny przekład jego dzieł na język polski. Odpowiadając na postawione w wystąpieniu pytanie, przedstawię próby podjęte w tym zakresie, opiszę stan obecny, oraz zakreślę perspektywę dalszych działań.

Prof. nadzw. dr hab. Lech Zieliński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,

mgr Piotr Wojda, Uniwersytet Jagielloński

Użyteczność wybranych teorii komunikacji i przekładu do opisu przekładu z języka fonicznego na język migowy (na przykładzie realiów polskich)

Język migowy jest niezwykle interesującym fenomenem badawczym dla wielu dyscyplin naukowych. Stanowi wyzwanie poznawcze, któremu towarzyszyć powinno właściwe rozumienie jego podstaw ontologicznych, a także wynikających z tychże konsekwencji epistemologicznych. Oba konteksty należałoby brać pod uwagę w tak teoretycznych, jak i praktycznych rozważaniach w zakresie przekładu z języka fonicznego na język migowy. Uświadomienie sobie podobieństw i różnic semiotycznych, które opisują oba języki, jest niejako punktem wyjścia dla tłumacza języka migowego. Jednocześnie ten sam tłumacz zmaga się z sytuacją, w której każdorazowo podejmuje decyzje w zakresie przekładu, opierając się zwykle na jakiejś obranej przez siebie procedurze, której źródła tkwią bądź znajdują swoje wyjaśnienie w teorii przekładu. Tłumacz czyni to świadomie bądź mniej świadomie, aczkolwiek nieustannie jako współtwórca procesu komunikowania treści fonicznych w przekładzie na język migowy.

Celem niniejszego referatu jest ukazanie tej złożoności ontologiczno-epistemologicznej w świetle tak teorii komunikacji, jak i przekładu. Podjęta zostanie tym samym próba odpowiedzi na następujące pytanie: *Które z teorii komunikacji i przekładu jawiłyby się za najużyteczniejsze do opisu przekładu z języka fonicznego na migowy?*